

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v stolnem farovžu. Deležniki tiskovn. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velkem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Vabilo k naročbi „Slov. Gospodarja“.

Bliža se drugo polletje, torej vabimo vse one naročnike, ki so le za pol leta naročili list, da svojo naročbo nemudoma ponovijo, ker se sicer ne vé, ali se jim list še pošilja ali ne? Kteri so še za preo polletje z naročnino na dolgu, te pa lepo opominjamo, da plačajo brž ko mogoče, ker tudi „Gospodar“ svoja plačila ima, ki se mu ne prizanašajo zato, ker naročniki na dolgu ostajajo. —

Opravištvo.

Program ali brezumje?

Od štajersko-ogerske meje piše nam moder in vnet narodnjak naslednje vrste, o katerih le želimo, da jih vsakdo prav pazljivo bere in se resnice drži. —

Dovolite, da črtnem nekatere besede o zadevi, s katero se ukvarjajo par tednov sem naši rodoljubi. Kaj pak bočejo, kaj nameravajo s svojim silovitim postopanjem naši „mladi“, rekel bi skoro: mladeniči? Jasen mi je naš narodni program, in poznam tudi program državopravne stranke. Kdo bi tajil, da je prvi, postavljen na podlago zdrave pameti in naravnega prava, izvrsten in krasen, rekel bi: ideal vsakega Slovenca. A drugo vprašanje je: jeli varno, jeli previdno, obešati ta program sedaj na veliki zvon? Gotovo so oni, ki so ga sestavili, s krvavečim srcem gledaje razcepljeno domovino gojili blago nado, da se bo kedaj dal izpeljati. In ta up imamo vsi. Toda kdor plane s tem programom letos pri direktnih volitvah na dan, in hoče z njim volilce loviti, zdi se mi — ali sanjač, ali slepar. Kaj počnemo z najboljšimi uzori, ako se ne smemo zanašati, da bi jih v sedanjem položaju izvesti zamogli? Da bi jim z majhnim številom svojih poslancev priborili

kedaj veljavnost, še misliti ni, ker imajo v tej zadevi štajarski in koroški Nemci odločilno besedo. Če torej liberalna stranka Slovencev v 1. številki „političnih listov“ kot priloge „Naroda“ pravi: „Mi Slovenci dozdej še nismo združeni v eno deželo, kakor bi lahko bili“, je to gola zvijača, kajti dr. Vošnjak in njegovi privrženci dobro vedó, da to ni lahko, ker imajo dotični deželni zbori pri tej reči zadnjo besedo. Gotovo je tudi, da je prav ta narodni „program“ štajarskim Slovincem največ škodoval.

Imamo se tedaj ogledati po zaveznikih in podpornikih. Toda kdo nas bo podpiral? Čehi? Oni stojijo nepremakljivo na stališču svojega zgodovinskega prava, krone sv. Vavla; že zaradi potrebne doslednosti obračajo našemu narodnemu programu hrbet. Ali Poljaki? Njim domišljija kaže le vedno nekdanjo mogočno poljsko kraljestvo, in oni, ob sebi omahljivi kakor zastava, ne marajo za zadeve Jugoslovanov.

Ali Nemci? Liberalni itak ne, ker ujih glavni namen je, nas politično zadušiti; konservativni Nemci, če so nam tudi v narodnem oziru celó pravični, narodnemu programu v sedanjem položaju ne morejo pritrdjevati, ker bi potem ne mogli več ugovarjati, ako se tudi Italijani na Tirolskem, Goriškem, Istorskem in Dalmatinskem odeepiti hoté.

Ako tedaj stopimo sedaj s svojim „narodnim programom“ v dunajski zbor, najdemo tu pomilovanje, endi posmeh. Z narodnim programom ne ustrežemo sedaj nikomur, če ne svojim — nasprotnikom, kajti z njim nesemo razdor v tabor federalistov! Še le, če imamo enkrat po večini federalistični parlament, ali federalistično ustavo in vlado, — takrat z našim programom na dan, — sedaj z njim v žep!

Edino previdno, praktično je, okleniti se sedaj državopravnega programa, kateri na-

šemu narodnemu ne nasprotuje, ker je federalističen, kakor je to „Gospodar“ v 21. številu stran 164 jasno dokazal. Državopravnega programa se je poprijela velika stranka poštenih Nemcev in Čehov, njemu tudi Poljaki niso zoperni.

Tega programa se je liberalna pritiklina najbolj iz verskega mrzenja zbalala; ta program pa ima edini moč, zvezati vso opozicijo v eno veliko stranko, kateri se ne bo mogel nemški liberalizem dolgo ustavljati. Ako primerjamo federaliste vseh dežel kolobarju, našli so v državopravnem programu zdaj svoje središče. In mi bi hodili v takih okoliščinah svoja pota, in bi lovili — muhe? — —

Sad liberalizma pri šolah.

Vsem poštenim krščanskim starišem težko pri srcu dá videti, da se otroci, kakor pravijo, nič kaj pridajo v šoli ne učijo. Otrokom se brani v procesijah križev teden vsakdanjega kruha prositi. Kadar pridejo g. dekan na poskušnjo iz krščanskega nauka, morajo tako rekoč na skrivaj pred navadno šolsko uro vse opraviti. V mestih, kder imajo otroci prav kratko pot do šole, ne hodijo več v poletnem času k šolski meši kakor popred. Vrh tega se čujejo tu in tam iz otročjih ust o svetlih rečeh besede, da kristjan le strmi nad tolikoj srboritostjo mladih paglavcev! Kdor si pa male in večje šolarje v mestih ogleduje, kako da se v cerkvi obnašajo, se žalostno obrne od spačenosti, ki se tukaj kaže, ter se vpraša: kaj bo s take mladeži, ko odrase?

Tako je stvar na zunaj in malo kdo pozna vir vsega tega. Vse to izvira iz liberalne šolske postave, katero pa slovenski liberalci z nemškimi vred nezmerno hvalijo. — Prav je, da imajo učitelji plačo v gotovini; prav je, da se za izobraženje pripravnikov več stori kot nekdanj, da bi le izobraženje preveč enostransko ne bilo; prav je, da se če dalje bolj dovršuje metoda šolskega poduka. Vse to je prav; toda krivo je, ter bo grozno škodljivega sadu rodilo, da je šola brezverska, ali po dr. Vošnjakovih besedah — da je „šola od cerkve ločena“, za kar so „slovenski poslanci razen enega (namreč modrega g. Hermana) glasovali“. Poglejmo nekoliko brezversko šolo, s katero se še dr. Vošnjak baha.

Vera in čedno krščansko življenje se nikomur vsiliti ne da, tudi nas prav nič ne briga, kako da je z enim in drugim pri g. dr. Vošnjaku in njegovih privržencih. Da pa on iz svojega liberalnega stališča vse hvali, kar njemu ugaja in vse pobija in črti, kar po njegovem liberalnem okusu ni, to je, kar se nam in vsakemu poštenemu človeku gnjusi in kar nas na upor sili. Kdor glasuje za ločitev cerkve od šole, kakor je storil dr. Vošnjak z drugimi razen enega, ter boče s tem še zaupanja pri ljudstvu

si pridobiti, kaže, da je sam prav plitva glava, ali pa ljudstvo za prav neumno ima. Kaj je brezverska šola? Brezverska se ne imenuje šola, ako kateket redno v njo ne hodi; v Ameriki je mnogo šol, ki leta in dni kat. duhovna ne vidijo, pa so vendar verske (konfesijske) šole, ker pošten učitelj kateketa nadomestuje. Ravno tako pa tudi šola ni verska ali konfesijonska zaradi tega, ker kateket v šoli vero razlaga. Brezverska postane šola, ako se učitelj — kakor je to vsled nove šolske postave pri nas — na ono stališče postavi, da mu čisto nič treba ni gledati na vero, t. j. na to, da se mladež v krščanskem duhu vzreja. Vsled tega tudi ni treba, da so šolska berila krščanskega duha navdana, da je učitelj katoliških otrok ravno katoličan, zamore tudi drugoverec biti, kakor je res že po drugih krajih mnogo židovskih in luteranskih učiteljev v katoliških šolah. To je brezverska šola, ne pa, kakor si dr. Vošnjak domišlja in po svetu bobna, češ, da vse le na tem visi, kdo da ima „nadzorstvo“ nad šolo, in ker tudi kat. cerkev „primeren vpliv na izrejo šolske mladine ima“, se po njegovih mislih cerkvi krivica ne godi. Ko bi šola bila kakor spašnik, do katerega vsi dotični srenjčani enako pravico nadziranja imajo, bi veljala Vošnjakova brava modrost; ker je pa šola po svojem namenu duševno polje, kder se ne le za časno, ampak tudi za večno življenje in za to še posebno dela, je vsa Vošnjakova in njegovih privržencev modrost brez podlage in toraj za nič. Ko bi on novo šolsko postavo prav umel, bi se o tem lahko sam prepričal in tudi spoznal, da so si liberalni postavodajalci sami navskriž z vso postavo, kateri so „slovenski poslanci razen enega“ pritrkovali.

Kot načelo namreč poudarja šolska postava, da je poglobitni namen šole: versko-nravná izreja mladine (die sittlich-religiöse Erziehung). V ta namen je cerkvi izročena skrb za krščansko odrejo mladine. V drugih paragrafi se pa cerkvi ta pravica zopet jemlje, kajti ne sme ne ene stvari otrokom zapovedati, če okr. šolski svet temu ne pritrdi in učitelju ne naroči. Tako je kat. cerkev gledé krščanske izreje šolske mladeži v resnici podvržena okr. šolskim svetom, kar je sicer liberalno in Vošnjakoveem drago, a „primerno“ in pravično ni. (Konec prih.)

Cerkvene zadeve.

Kaplanije ali beneficije cerkve sv. Janeza Kr.

Bilo je nekdanj v marib. farni cerkvi 13 stranskih altarjev in skoro vsak je imel svojo kaplanijo ali beneficijo, tako da je bilo v Mariboru poleg navadnih dušnih pastirjev tudi še mnogo kaplanov (beneficiatov). Kaplanije bile so pa pri tej cerkvi te-le: